

De hop-penningen van Zuid-Engeland

door P.A. Harthoorn

Hop en bier zijn onafscheidelijk met elkaar verbonden. Al in de vroege middeleeuwen kende men de hoppe of het hoppecruut als ingrediënt voor het hopenbier of de hoppedranc. Zelfs nu in onze tijd vele natuurlijke reuk- en smaakstoffen door synthetische zijn vervangen, heeft de hop niets in aanzien verloren.

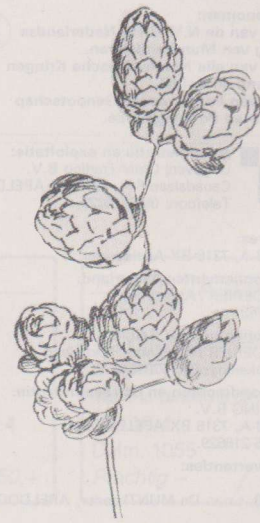
Omdat in ons land zelf geen hop meer verbouwd wordt, kennen wij deze alleen als een vrij zeldzame klimplant, die volgens de Nederlandse flora's nog hier en daar in het wild schijnt voor te komen. Deze plant, die de latijnse naam *Humulus Lupulus* draagt is dan wellicht een verwilderd overblijfsel uit de tijd toen wij ook hop verbouwden. Om een goede kwaliteit hop te kweken is ons klimaat net iets te ruig. De hop voelt zich beter thuis in meer zuidelijk gelegen streken.

In Engeland bestaat van oudsher een intensieve hopcultuur. In sommige streken van Zuid-Engeland wordt het landschap zelfs beheerst door de rechthoekige hoptuinen waar de hop gekweekt wordt en de eigenaardige ronde of vierkante torentjes met de draaibare kegelvormige schoorstenen, waarin de hop gedroogd wordt, die 'oast houses' genoemd worden.

Van de hopplant worden alleen de uit schubben bestaande hopbellen gebruikt. De rijpe bellen leveren de harsachtige geur- en smaakstoffen, die zo belangrijk zijn bij de bierbereiding.

Het is niet zo lang geleden dat de bellen nog met de hand geplukt werden. Dit was seizoenarbeid, wat voor de lokale bevolking extra in-

komsten betekende, maar vooral het traditionele werk was voor de bewoners van Oost-Londen die met hele gezinnen - kindervagens en al - naar Kent en Sussex trokken om daar van een betaalde werkvakantie te genieten.

Hopbellen.

Het plukloon werd niet in geld uitbetaald, maar in speciale penningen, die later tegen geld of goederen ingewisseld konden worden. En hiermee zijn we dan in de numismatiek beland, want deze penningen, die in Engeland "hop-tokens" genoemd worden, vormen een stukje sociale geschiedenis en zijn daarom als verzamelobject zeer interessant.

Elke hopverbouwer had zijn eigen serie hop-penningen. In de loop der jaren zijn vele penningen uit hoekjes en gaatjes van de boerderijen te voorschijn gekomen en hebben nu

„Oast houses“ in Kent

een vrij respectabele plaats op de muntmarkt ingenomen.

Hop-penningen met jaartal en/of volledige naam
Alliage van lood en tin; gegoten.
James Smith, Place Farm, Icklesham, Sussex; 12 bushels; 1844.
John Traiton Jenner, Place Farm, Icklesham, Sussex; 12 bushels; 1852.
Richard Kenward, Lingham's Farm, Ashburnham, Sussex; 30 bushels; 1862.
Thomas Cooper, Bellhurst Farm, Sandhurst, Kent; 60 bushels; 1868.

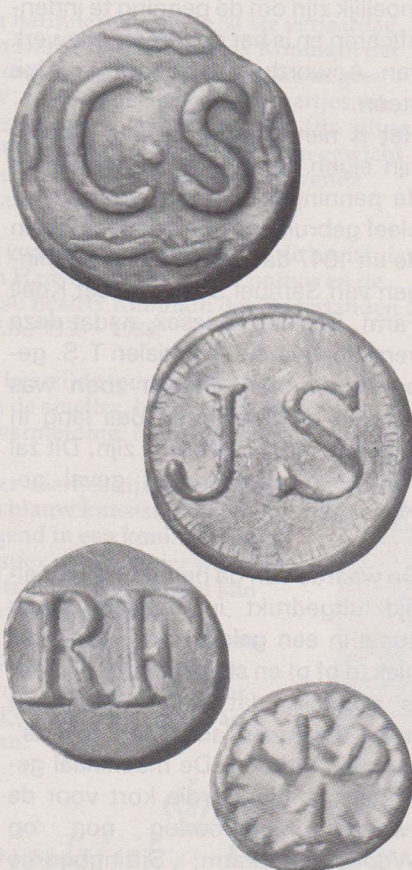
Hop-penningen met geldswaarden
Lood; gegoten.
J. Veness, Ashburnham, Sussex, zonder waarde, 1 s(hilling) en 2 (shilling); 6 (pence); keerzijde blank.

Al is het aantal verzamelaars relatief gering en mogelijk beperkt tot Engeland, toch achtte de serieuze firma

van B.A. Seaby uit Londen het niet beneden hun waardigheid om in 1976 en nogmaals in 1980 een verzameling "hoptokens" in hun lijsten op te nemen (5).

Het is niet bekend wanneer de hop-penningen voor het eerst gebruikt werden. Het merendeel van de bewaard gebleven penningen schijnen rond het midden van de 19e eeuw gemaakt te zijn. Er zijn echter penningen die met vrij grote zekerheid tot het begin van de 18e eeuw gedateerd kunnen worden. Het is heel goed mogelijk dat er nog oudere waren, die door slijtage verloren gegaan zijn.

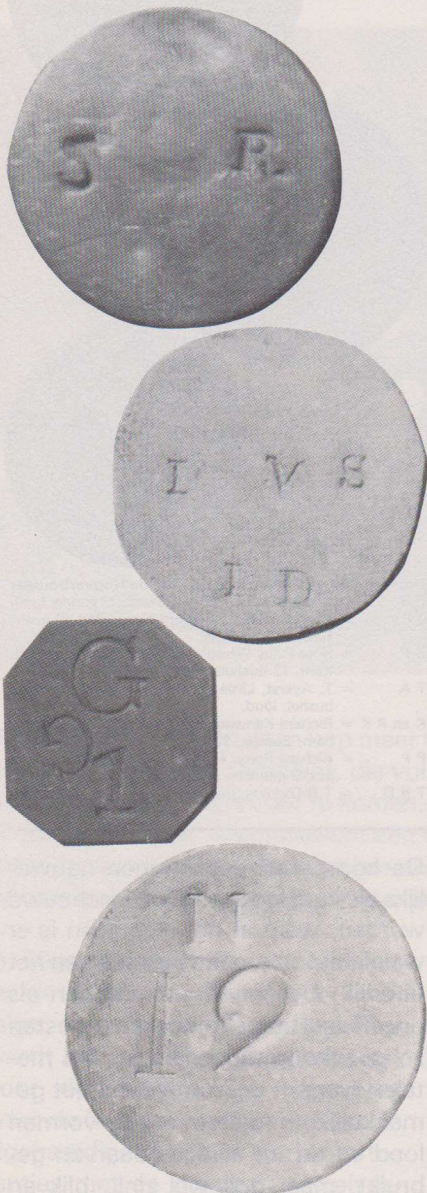
De belangstelling voor hop-penningen is niet iets van de laatste jaren. Dit jaar is het precies vijftig jaar geleden dat de Engelse predikant R.W.H. Acworth twee lijsten publiceerde van de hem bekende penningen van hopkwekers uit Kent, Sussex, Herefordshire en Worcestershire (1). Daarvóór was er reeds in 1930 ee publicatie over hop-penningen geweest bij E.H. Clark (2). Dank zij deze vroege interesse is er nu veel over deze penningen en hun gebruikers bekend, dat zeker verloren gegaan zou zijn nadat de penningen in ongebruik raakten.

Hop-penningen met de initialen van de Hopverbouwer
C.S = Charles Skinner, Rye, Sussex; 12 pence, lood.
J S = Jonh Skinner, Kunsford Farm, Pett, Sussex. 12 bushels; alliage.
R F = Rose Fuller Whistler, Bunce's Fram, Penhurst, Kent, 12 bushels, lood.
T A = T. Ayerst, Little Pix Hall, Hawkurst, Kent, 12 bushel, lood.
K en R K = Richard Kenward, Lingham's Farm, Ashburnham, Sussex, 12 bushels, lood.
P P = Richard Perry, Higham Farm, Northiam, Sussex; 2 pennies, geelkoper.
T.R.D. = T.R. Dickens, Rochester, Kent, 1 bushel, lood.

De hop-penningen kunnen nauwelijks als kunstvoorwerpen beschouwd worden, want in het algemeen is er weinig tijd en moeite besteed aan het uiterlijk. De penningen dienden als onofficieel betaalmiddel en moesten zo goedkoop mogelijk zijn. Als metalen werden daarom vooral het gemakkelijk te gieten en te vormen lood en tin, of alliaages daarvan gebruikt, maar ook wel zink, blik en messing. Versieringen komen er weinig op voor. Een kartelrandje, een sterretje of een palmtakje en dan hebben we het wel gehad. De makers van de penningen zijn meestal niet bekend. Sommige gegoten of geslagen loden en tinnen penningen zijn goed afgewerkt en verraden de hand van een expert. Veel penningen zien er echter uit alsof ze door de plaatselijke smid, of mogelijk zelfs door de kleine-klusjesman van de boerderij, uit metaal-

plaat geknipt zijn en met behulp van slaglettertjes van een tekst voorzien zijn. De modernere machinaal geslagen geelkoperen of messing penningen zijn daarentegen steeds van goede kwaliteit en zijn waarschijnlijk in Birmingham gemaakt. Er is mij slechts één serie penningen bekend (3), waar op de keerzijde de naam van de maker: Daniell, 52 St. Paul's Square, Birmingham vermeld is.

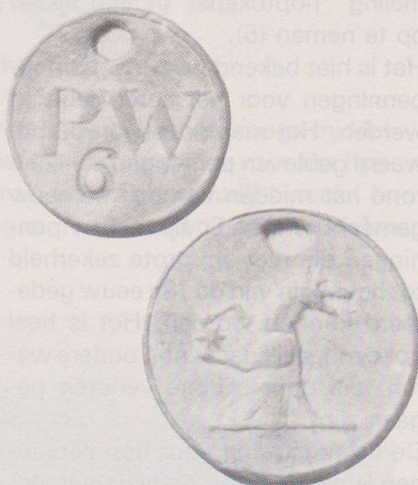

Hop-penningen met ingeslagen letters en cijfers

- J R = J. Roberts, Four Oaks Farm, Beckley, Sussex, lood; keerzijde: 30 bushels.
- I V S = niet geïdentificeerd, 1 penny, zink; keerzijde blank.
- G = Richard Griffin, Carter's Farm, Pett, Sussex; 1 bushel, lood, 1851; keerzijde blank.
- N = Henry Noakes, Elms Farm, Pett, Sussex, 12 bushel, zink; keerzijde blank.

Een aardige bijzonderheid zijn de penningen van H. Richardson, Church House Farm te Brede (Sussex). Zijn penningen werden in 1819 geslagen van het brons dat afkomstig was van de klokken van de kerk

van Brede, die tijdens een hevig onweer naar beneden getuimeld waren.

Hop-penningen van P. Webster, Battle Abbey, Sussex; 6 en keerzijde van 12 bushels, met het helmteken van het familie-wapen van de Websters.

In het ideale geval staat op de penning de naam van de hopverbouwer, de naam en plaats van de boerderij, een jaartal en een getal dat het aantal geplukte bushels weergeeft (4). Er zijn echter maar weinig penningen met zo'n volledige tekst. Op het gros van de penningen staan alleen de initialen (soms zelfs een enkele letter) van de hopverbouwer en het aantal bushels. Dan kan het moeilijk zijn om de penning te indentificeren en is het documentatiewerk van Acworth meestal onze enige steun.

Het is niet bekend of elke kweker zijn eigen penningen liet maken of de penningen van een voorganger bleef gebruiken. Het is een feit dat in de uit 1847 daterende loden penningen van Samuel Selms, Great Knell Farm, Beckley, Sussex, nadat deze versleten waren de initialen T. S. geponst zijn. Als dit zijn zoon was moeten de penningen dus lang in dezelfde familie gebruikt zijn. Dit zal wel geen alleenstaand geval geweest zijn.

De waarde van de penning is niet altijd uitgedrukt in bushels, maar soms in een geldswaarde van pennies (d of p) en shillings (s of /-). Het is mogelijk dat zulke penningen meer algemeen als "farm tokens" gebruikt werden. De machinaal geslagen penningen die kort voor de tweede wereldoorlog nog op Woodstock Farm, Sittingbourne (Kent) gebruikt werden, waren niet

alleen bestemd voor de betaling van "hop-pickers".

Machinaal geslagen Hop-penningen

- May & Vinson, Woodstock Farm, Sittingbourne, Kent; 1 d = 1 penny; geel koper.
- May & Vinson, Woodstock Farm, Sittingbourne, Kent 1/- = 1 shilling; cupronikkel.
- May & Vinson, Church Farm, Milton, Sittingbourne, Kent; 3 = 3 pennies.

De grootte van de penningen varieert heel sterk. De 1 bushel penningen zijn meestal omstreeks 15-20 mm en die van 12 bushel 20-25 mm. De hogere waarden kunnen groter zijn dan 30 mm, maar de maat is zeker niet aan regels gebonden. Henry Noakes van Elms Farm te Pett (Sussex) gebruikte penningen van 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11 en 12 bushels. De lagere waarden zijn kleiner dan de hogere waarden, maar die van 4, 5, 6 en 7 bushels zijn even groot, nl. 31 mm, terwijl die van 10, 11 en 12 ook van gelijke grootte zijn, nl. 43 mm. Daarentegen is de 6 bushel penning van P. Webster van Battle Abbey beduidend kleiner dan diens penning van 1 bushel.

De dikte van de penningen hangt vooral af van het metaal waarvan ze gemaakt zijn. De gegoten of ge-

perste loden en tinnen penningen zijn dikker en zwaarder dan degene die uit zinkplaat of blik gesneden zijn.

De meeste penningen zijn rond, maar er bestaan een klein aantal ovale, vierkante, drie- zes- en acht- hoekige penningen.

Machinaal geslagen hop-penningen

Walter J. Smith, Great Worsham Farm, Bexhill, Sussex, met naam van de maker: Daniell, 52 St. Paul's Square, Birmingham; 24 en 1 bushel, geelkoper.

Een van de weinige ovale penningen, Philip S. Bach, Wintercote Farm, Herefordshire, 1 bushel, geelkoper.

Het overgrote aantal bewaard gebleven penningen is afkomstig uit

de provincies Kent en Sussex, met een geringer aantal uit Herefordshire en Worcestershire. Het zou interessant zijn om te weten of in andere landen waar hop verbouwd wordt, bijv. in België en Duitsland, ook hop-penningen gebruikt zijn.

Noten:

- (1) Rev. R.W.H. Acworth, M.A., Hop tokens - Kent and Sussex, Journal of the South-Eastern Agricultural College, Wye, Kent, No. 40, 14 Juli 1937.
- (2) E.H. Clark, Kentish Hop Tokens and their Issuers, Maidstone, South Eastern Gazette, Sept. 1930.
- (3) Walter J. Smith, Great Worsham Farm, Bexhill, 1 bushel.
- (4) Een bushel is een inhoudsmaat van ca. 36 liter.
- (5) Seaby Coin & Medal Bulletin, july 1976 en sept. 1980.